

DOI: 10.30840/2413-7065.1(86).2023.275932

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КІНОФЕСТИВАЛЬ «КІНОХРОНІКИ ВІЙНИ»

24 лютого 2023 р. у м. Києві, у приміщенні Науково-дослідного інституту українознавства МОН України (далі НДІУ), вул. Ісаакяна, 18, відбувся показ кращих документальних стрічок, анімації, кліпів тощо, рекомендованих членами журі Київського міжнародного кінофестивалю «Кінохроніки війни».

Культурно-мистецький і науковий захід відкрив очільник НДІУ доктор філософії, професор, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки Василь Чернець, який у вступному слові наголосив: «Ми прокинулися вранці 24 лютого 2022 р. у новій реальності. Була Україна до 24 лютого і після. Були українці до 24 лютого і після. Були наші сім'ї до 24 лютого і після... Попри все українці змогли витримати ворожий натиск, згуртувалися і впевнено розпочали бити і перемогати рашистів. Для нас важливо зберегти пам'ять про цю жахливу війну. Загалом, у будь-яких подій є багато свідків, але

найкраще задокументовує свідчення об'єктив кіно-, теле-, відео-, фотокамери. Попри всі жахіття російсько-української війни було прийнято рішення саме 24 лютого 2023 року провести в НДІУ Київський міжнародний кінофестиваль «Кінохроніки війни», щоби не лише представити найкращі документальні стрічки, але й посприяти консолідації української нації в ім'я перемоги над ворогом і поширювати правду в Європі та в усьому світі про звірства рашистів на українській землі».

Народний депутат Верховної Ради України дев'ятого скликання (фракція «Слуга народу») Олег Дунда розповів про історію створення стрічки «Меморіал сили українського народу». Зокрема, нардеп відзначив, що після звільнення частини Київської області, яка в лютому–березні 2022 року тимчасово була окупована рашистами, йому довелося їздити з іноземними делегаціями у

Василь Чернець

Олег Дунда

зруйновані міста, містечка і села Київщини, аби іноземці переконалися, що російська армія принесла з собою не «велику російську культуру», а смерть, руйнування і нищення всього українського, а її солдати та офіцери – це звичайні вбивці, грабіжники і мародери. Проте найголовніша ідея фільму – розповісти не стільки про руйнування, а насамперед, як це відбувалося, що відчував герой стрічки у той чи інший момент цієї страшної війни.

У свою чергу режисер фільму «Меморіал сили українського народу» Василь Бортнічук відзначив: «Наше завдання – задокументувати події цієї війни для сучасників і нащадків».

Василь Бортнічук

В. Чернець представив учасникам культурно-мистецького і наукового заходу почесного гостя Київського міжнародного кінофестивалю «Кінохроніки війни» – ветерана російсько-української війни з 2014 р., заступника командира добровольчого батальйону «ОУН» Андрія Пастушенка, позивний «Сивий». У своєму виступі Андрій Іванович, зокрема,

наголосив: «Ми давно дружимо, понад 20 років. З Василем Гнатовичем познайомився ще до Помаранчевої революції. Я коли дізнався, що Василя Гнатовича призначили працювати в Науково-дослідний інститут українознавства, то зрозумів, що відбудеться перезавантаження цієї інституції, а українознавство як наука отримає потужний імпульс для оновлення й розвитку.

Я в українському націоналізмі з 1994 року, коли урочисто склав присягу українського націоналіста. Для мене ця війна не перша, не друга і навіть не третя, а вже четверта. Загалом, російсько-українська війна розпочалася не в 2014 р., а ще у 1991 р., коли розвалився Союз, а росія вже тоді намагалася повернути колишні радянські республіки під своє управління. Не маючи значних сил, російські можновладці прагнули це робити в Україні руками проросійськи налаштованих еліт (колишніх комуністів, так званих «червоних директорів» тощо). Чому тогочасна влада не змогла перемогти студентів (Революція на граніті), учасників Помаранчевої революції та Революції Гідності? Тому що українці в критичні для них моменти об'єднуються до боротьби зі спільним ворогом. Головними вимогами Майдану у 2013–2014 роках були: 1. Банду геть! 2. Перезавантаження влади (парламентські і президентські перевибори). 3. Зміна системи влади. Проте, на жаль, система влади в Україні ідеальна для панівної влади й погана для простого народу. Тому всі, хто приходить до влади з опозиції, відразу забувають про обіцянки, сідають на грошові потоки, використовують старі та створюють нові схеми (схематози) й швидко збагачуються. Це треба змінювати, й російсько-українська війна

Андрій Пастушенко

дає нам, українцям, черговий шанс для змін та оновлення Української держави. Ми – воїни на фронті – маємо перемагати ворога, а ви – вчені – маєте науково обґрунтувати, осмислити, проаналізувати, чому так трапилося, як усе це відбувається зараз та як цього не допустити у майбутньому.

Матеріали й документальні свідчення про російсько-українську війну мають бути зібрані, збережені й проаналізовані. Вчені за допомогою наукових методів мають досягнути, осмислити весь причинно-наслідковий ланцюжок подій, все, що призвело до цієї війни. Я впевнений, що Василь Гнатович добре організує науковий процес, українознавство буде чесною наукою й успішно працюватиме на благо України.

Російсько-українська війна стала великим випробуванням для Української держави та її народу. Мій учитель Анатолій Іванович Лупиніс завжди закликав до пильності. Ми, українські націоналісти, знали, що буде повномасштабна

війна. У 2014 році у критичні моменти для України саме добровольчі підрозділи першими стали на захист територіальної цілісності Української держави. Спочатку я з побратимами у складі «Азову» визволяв від російських окупантів та їх прихвостнів аеропорт Маріуполя. Потім нами був створений батальйон «ОУН», який воював з ворогом у селі Піски Донецької області. Зрештою, військовий вишкіл «ОУН» пройшли тисячі українських патріотів, які здобули для себе вагомий військовий досвід, який їм дуже знадобився у майбутньому. 24.02.2022 р. батальйон «ОУН» долучився до 72-ї механізованої бригади ЗСУ й захищав Київ з півночі (Бровари, Лютіж, Заворичі). Ми не дали ворогу підірвати дамбу й шлюзи Київського водосховища, тим самим убезпечили Київ і Київщину від техногенної катастрофи. Після вигнання російських окупантів з Київської області керівництво ЗСУ скерувало батальйон «ОУН» на Запоріжжя, де наші воїни успішно знищують рашистів. Проте у цій жорстокій війні ми зазнаємо втрат, гинуть наші добровольці-націоналісти, тому попрошу присутніх хвилиною мовчання вшанувати їх пам'ять».

Після пошанування загиблих героїв військовослужбовець ЗСУ, відомий виконавець авторських пісень співак Лев Ременев виконав дві пісні: сумну «Твій герой» (на слова загиблого воїна 95-ї механізованої бригади ЗСУ) та патріотичну «Україна переможе!».

Треба відзначити, що на культурно-мистецькому і науковому заході була присутня делегація митців і журналістів із США. Василь Гнатович надав слово одному з гостей. Американський журналіст Патрік Петерсен щиро подякував за запрошення й відзначив, що головне

своє завдання вбачає у донесенні правдивої інформації до світової спільноти про події російсько-української війни, а це нелегке завдання, оскільки у 2022 році в Україні вже загинуло 13 журналістів, більшість з яких – українці. Також виступаючий наголосив: «Ми, журналісти, маємо допомогти всьому цивілізованому світу усвідомити звитязний та самовідданий героїзм українського народу у цій жорстокій війні».

Модератор Київського міжнародного кінофестивалю «Кінохроніки війни», працівник кафедри культурології і міжкультурних відносин НАКККиМ Руслан Полешук повідомив, що до журі надійшло понад 200 кіномистецьких творів з 35 країн світу, організатори представили глядачам кращі з них.

Загалом було продемонстровано близько 20 мистецьких стрічок. На нашу думку, однією з найкращих робіт стала стрічка українського режисера Василя Бортнічука «Меморіал сили українського народу». Головний герой крокує через мирне золотисте пшеничне поле і раптово через звичайнісінькі двері посеред лану потрапляє в Україну 2022 року й за сім хвилин екранного часу переживає все те, що українці пережили за 311 днів і ночей цього кривавого і страхотливого року. Дещо згодом герой знаходить планшет і прагне зупинити це жахіття й повернути мир, спокій та життя загубленим. Проте на екрані з'являється фраза: «На жаль, історію змінити не можна». Її страшні уроки треба добре вивчити, щоби більше їх не повторювати. Ті, хто кликали путіна і «русский мир» у Крим і на Донбас, прикликали їх (російських окупантів) до всіх українців, а російські знаряддя масового вбивства (ракети, снаряди, бомби, кулі тощо) не

розрізняють нікого, вони просто вбивають і калічать усіх підряд.

У документальному фільмі «Люта весна» (режисерка Катерина Молокопеева) переживання дівчини, які вона фіксує у щоденнику, відображаються на екрані. Руїни багатоповерхівок, згарища приватних будинків, зруйновані мости, спалені автівки, знищені танки й бронетехніка російської армії документально засвідчують звірства рашистів і те, що відносно України й української нації путінський злочинний режим цілеспрямовано проводить політику геноциду. Попри всі жахіття війни, величезні людські, матеріальні, фінансові й моральні втрати українці вистоять, переможуть російських загарбників та їх посіпак і відновлять територіальну цілісність Української держави. Тому слова дівчини, які вона записує й промовляє: «Ми повинні радіти і цінувати кожен мить життя!», мають надихати нас жити і перемагати.

Кіномистецький доробок учасників кінофестивалю з-поза меж України, погляд іноземців на російсько-українську війну для нас цікавий і важливий.

Так, Гарат Вайт з Великої Британії в анімаційній стрічці «Коріння залишається» метафорично зобразив непереможну силу і незнищенність українського народу. Крізь випалену й перемішану уламками каміння і заліза землю з маленької насінинки проростає пагінчик, який, долаючи всі перешкоди, тягнеться до світла й, врешті-решт, перетворюється на гарний і міцний соняшник. Ми знаємо, що так буде і з Україною, вона здолає сили темряви і зла й розквітне, немов та сонячна квітка, «в сім'ї вольній, новій...».

Ніби продовжуючи цю тему, режисер із США Андерс Усече у стрічці

«Соняшники вночі» документально засвідчує, як цивілізований світ загалом і спортсмени зокрема підтримують Україну й українців у складні для них часи. Для українського народу важливо бачити й усвідомлювати, що в цій кривавій борні ми не одні, а наш сонцесяйний прапор майорить не лише в Україні, а й за її межами на багатьох спортивних змаганнях.

Цікава документальна стрічка турецького митця Таїба Хосбаса «Українські сльози». Так, громадяни України зараз багато плачуть за вбитими, закатованими, пораненими й скаліченими у цій кровопролитній війні. Проте навіть у фільмі правдиво зафіксовано те, що сльози – це прояв емоцій, це вторинне, а первинне – це погляди очей українців і українок, в яких відчувається впевненість у собі, сила, мужність і жага до перемоги. Таку націю ніхто ніколи не здолає!

У стрічці італійця Масімо Моретто «Танець миру» алегорично зображено боротьбу добра зі злом. На балерину, яка танцює у протигазі у величезному порожньому приміщенні, здійснюють напад 8 військових спецпризначенців, теж у протигазі, озброєних автоматами. Одночасно на матір з дитиною нападає й прагне їх убити злочинець у протигазі. Весь цей смертельний перформанс у фільмі трохи затягується, але все закінчується на позитиві. Балерина знімає протигаз і виявляється чи то хлопчиком, чи то дівчинкою, але це не важливо. Головне, що всі антигерої вмить зникають, а герої залишаються живими й неушкодженими.

На жаль, у житті, щоб перемогти зло, добро має бути з міцними кулаками. Тому українці дуже вдячні

європейським і світовим демократіям за дипломатичну, фінансову, військову і моральну допомогу.

Звертають на себе увагу дві фестивальні стрічки опозиційно налаштованих до путінського режиму росіян. Так, Петр Маркичев у стрічці «Мармурові часи» проводить паралелі між будівництвом сталінських багатоповерхівок у Москві й утвердженням у росії сучасної авторитарної влади, яка прагне стати потужною деспотією. У свою чергу росіянка Ліана у стрічці «Російська дівчина-волонтер на боці України» зобразила себе й свій особистий внесок у перемогу України над рашистами. На превеликий жаль, таких дієвих антипутіністів у росії дуже мало, переважна більшість так званого глибинного народу підтримує злочинний путінський режим у його бажанні знищити Українську державу та українську націю. Тому росіяни мають пройти той шлях, який здолали німці у другій половині 40-х – першій половині 60-х років ХХ ст. (денацифікація рашистів), а сучасна російська держава має зникнути з геополітичної арени й перетворитися на десятки державних утворень, позбавлених ядерної зброї (демілітаризація росії).

Після завершення показу фестивальних стрічок відбулося їх обговорення та обмін думками. Завідувач відділу української етнології, кандидат історичних наук Юрій Фігурний подякував організаторам Київського міжнародного кінофестивалю за їх роботу зі збереження та фіксації для сучасників і нащадків подій, прямо й опосередковано пов'язаних з російсько-українською війною та повномасштабним вторгненням російських окупаційних військ в Україну. Особливого значення, на його

думку, набуває кіно-, фото-, відеофіксація страхітливих злочинів рашистів, за які вони мають понести покарання. Науковець відзначив, що непокаране зло завжди повертається і чинить ще більші зlodіяння. Також виступаючий наголосив, що громадяни Української держави мають не лише консолідувати всі свої зусилля у боротьбі з ворогом, а й активно контролювати владу, вимагати від неї недопущення корупції та припинення дріб'язкового політиканства, взаємопоборювання й приділення головної уваги зміцненню обороноздатності ЗСУ та військово-оборонній промисловості, оскільки кремлівський гоблін налаштувався воювати до останнього солдата, тому російсько-українська війна буде ще тривати.

У свою чергу безпосередній учасник російсько-української війни А. Пастушенко наголосив, що українці мають зробити висновки з власних помилок, і навіть приклад, коли Петро Болбочан вимагав від Михайла Грушевського створювати боездатні підрозділи українського війська задля оборони України, то на це Михайло Сергійович розповідав йому про братні народи, соціал-демократичне братерство, мир і злагоду тощо, а українським воякам він радив повертатися в домівки у рідні села, обробляти землю і не йти в політику. В результаті українські патріоти програли, а більшовикам вдалося захопити більшу частину України й утвердити на цих землях людиноненавистницький тоталітарний режим.

Після обговорення відбувся концерт, на якому виступили солістки Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю ЗСУ. Спочатку тріо у складі Христини Охитви, Ярослави Руденко й Людмили

Тріо солісток Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю ЗСУ

Зеленовської виконало пісні «Ой у лузі червона калина» й «Слава Україні!». Потім Людмила Зеленовська заспівала пісню «Поранені дороги», Юлія Рейн – «Я – Україна», Ганна Вінст – «Де б я не була», а Ярослава Руденко – «Слава нашим ЗСУ!».

По закінченні концертної програми В. Чернець подякував воїнам ЗСУ за мирне небо і можливість проведення міжнародного кінофестивалю у Києві. Учасники заходу разом із солістками Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю ЗСУ виконали Державний гімн України.

Науковий співробітник відділу інформаційного забезпечення та наукових комунікацій Олександр Сцібан здійснив фотофіксацію форуму.

Юрій ФІГУРНИЙ

orcid.org/0000-0002-6463-0920

кандидат історичних наук,
завідувач відділу української
етнології НДІУ